

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
CELJE

Oddelek za kmetijsko svetovanje
Mestni trg 7, 3310 Žalec

Tel. 03 710 17 88

E-pošta: iris.skerbot@ce.kgzs.si

POMLADANSKO VARSTVO POSEVKOV OZIMNIH ŽIT PRED PLEVELI

Osnovni dejavniki, ki vplivajo na vrstno sestavo plevelov in na velikost plevelnih populacij, so kolobarni sistemi, čas setve, gostota posevka in vremenske razmere čez zimo. Na splošno velja, da imajo žita dobro tekmovalno sposobnost proti plevelom, če imajo posevki ustrezno gostoto (več kot 400 rastlin na m²) in niso prizadeti od bolezni. Tekmovalna sposobna jarih žit je nekoliko slabša od ozimnih žit, saj je pri jarinah razvoj relativno počasen glede na razvoj spomladanskih plevelov.

Med najbolj tekmovalne plevele spadajo plezajoča lakota, osat, slak, kamilice, vijolice, slakolistna dresen, zebrati, zlatice,... Srednje tekmovalni pleveli so spominčice, smiljke, plešec, jetičniki, mrtve koprive, enoletna latovka, rosnice, krvomočnice, maki, njivno zrcalce, železnik,... Manj tekmovalni, ki pa občasno uspejo razviti velike populacije, so: plahtice, njivski mešič, peščenke, sončni mleček, kokošnice,... Populacije nekoč dokaj pogostih žitnih plevelov kot so plavice, maki, kokalj in grašice so zadnja leta dokaj majhne.

Med travami imamo največ težav s pirnico, srakopercem in navadno latovko. Dokaj redko se pojavljata njivski lisičji rep in divji oves. Običajno uporaba specializiranih herbicidov zanje ni potrebna.

Kot prag za zatiranje v spomladanskem obdobje lahko uporabimo naslednja kritična števila, za ozimna žita v stadiju od EC 30 do 35, v gostih posevkih (nad 400 bili na m²) oziroma za jara žita v stadiju EC 15 do 20 :

Pleveli	ozimna žita v stadiju od EC 30 do 35, v gostih posevkih (nad 400 bili na m ²)	jara žita v stadiju EC 15 do 20
enoletne ozkolistne plevele (srakoperec, njivski lisičji rep, stoklase,...)	30 rastlin na m ²	20 rastlin na m ²
enoletne jesensko zimske plevele z majhnim habitusom (koprive, plešec, jetičniki, zvezdica,...)	24 rastlin na m ²	16 rastlin na m ²
enoletne jesensko zimske plevele s srednjim habitusom (vijolica, kamilice, zebrati,...)	18 rastlin na m ²	12 rastlin na m ²
agresivne jesensko zimske enoletne plevele (plezajoča lakota, križnice,...)	0,6-1,2 rastlina na m ²	0,4-0,8 rastlina na m ²

(Vir: Tehnološka navodila za integrirano pridelavo poljščin leto 2017).

MEHANSKO ZATIRANJE PLEVELOV V POSEVKIH ŽIT

V preteklosti so mehansko zatirali plevela v posevkih žit predvsem pridelovalci, ki pridelujejo žita po načelih ekološke pridelave ali pa kmetujejo na vodovarstvenih območjih. V zadnjih letih se uporaba česal v posevkih žit širi tudi zaradi **obveznega izvajanja integriranega pristopa pri varstvu rastlin**, ki pridelovalcem narekuje, da se za obvladovanje plevelov poleg uporabe herbicidov poslužujemo tako preventivnih ukrepov, kot metod varstva rastlin z nizkim tveganjem (sem uvrščamo tudi prečesavanje žit).

V žitih je možno mehansko zatiranje plevelov z uporabo bran in česal (obstajajo pa tudi okopalniki za medvrstno okopavanje žit), ki ga izvajamo dokler se žita ne razrastejo preveč. Pri zmernih populacijah plevelov (pod 150 na m²) lahko s česalom plevel uspešno zadržimo pod pragom škode. Posevke prečesavamo, ko so pleveli še majhni in vedno ob suhem vremenu. Za uspešno zatiranje s to nekemično metodo moramo izvesti dvakratno ali trikratno branjanje.

V primeru, da se odločimo za zatiranje plevelov z uporabo česal, le ta uporabimo 3 do 5 krat v sezoni. Pri populacijah plevelov pod 150 na m² (zmerna populacija) lahko plevel uspešno zadržimo pod pragom škode. V primeru, da posevki niso močnejše zapleveljeni s srakopercem ali stoklaso je česanje zelo učinkovit ukrep za zatiranje plevelov in v teh posevkih običajno enoletnih plevelov ni potrebno zatirati s herbicidi. Prva uporaba česala je vezana na vreme, termin setve in stanje tal. Prečesavanje posevkov žit je možno dokler rastline ne presežejo višine 20 cm in običajno prečesavanje opravimo v nasprotni smeri vožnje glede na predhodno. Pri posevkih prizadetih od zime je potrebno s prečesavanjem počakati, da si rastline opomorejo in se nekoliko vrastejo.

PRED VZNIKOM

PO KALITVI
1 DO 2 LISTA

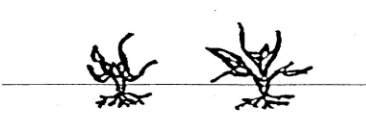
3 LISTI IN VEČ

Prvo prečesavanje se pri težjih tleh opravi v času, ko so kalice žit dolge 2 cm in še ne "gledajo" iz tal (slepo prečesavanje).

V času ko konice koleoptil "lezejo" iz zemlje in do obdobja s prvim razvitim listom na težkih tleh česal NE UPORABLJAMO. Na zelo lahkih tleh z veliko vlage LAHKO česala UPORABIMO tudi v tem obdobju.

Drugi prehod opravimo, ko imajo rastline 2 do 3 dobro razvite liste. Naslednji prehodi sledijo razvoju žit. Prečesavanje ob majhni hitrosti je možno, dokler rastline ne presežejo višine 20 cm.

Z uporabo česal lahko v tla zadelamo tudi minerala gnojila in tekoča organska gnojila, s postopki površinske obdelave tal pa vplivamo tudi na procese gibanja talne vlage (prekinitev kapilarnega dviga vode je lahko ukrep za varčevanje s talno vlago). Česala so dobrodošla tudi v posevkih v katere želimo po vzniku glavnega posevka vsejati semena podsevkov (zadelava semena podsevkov). Seveda pa z nepravilno oziroma nepravočasno uporabo lahko dosežemo tudi negativne učinke (v primeru plevelov, ki se navijajo na rastline lahko poškodujemo ali celo izruvamo gojene rastline, v sušnih razmerah lahko z več hodi v kratkih presledkih povzročimo zapraševanje tal, v mokrih tal zablatenje posevka,...). Česalo ni primerno za delo na zaskorjenih tleh, saj roglji ne prodrejo dovolj v globino, iz tal pa iztrgajo kose zbite zemlje, kar lahko močno poškoduje posevek. Pleveli, ki so v izgrebenih kosih si običajno opomorejo. Z uporabo česala dosežemo bistveno boljši zatiralni učinek pri širokolistnih kot ozkolistnih plevelih. Ker se roglji česal lahko natančno in dinamično prilagodijo obrisu tal, so česala uporabna tudi za delo na grebenih (npr. v krompirišču). Potrebno pa je poudariti, da morajo biti za uporabo česal posevki dobro ukoreninjeni in običajno vsak hod naredimo v nasprotni smeri, pri žitih lahko tudi diagonalno ali pravokotno eden na drugega.

Seveda pa je zaradi mehanskega zatiranja plevelov v času rasti posevkov poljščin potrebno ustrezno prilagoditi tudi čas setve in količino posejanega semena, skrbeti za optimalno prehranjenost posevkov, čas morebitne uporabe herbicidov v posevkih,...

Pripravila: mag. Iris Škerbot
svetovalec specialist II (za varstvo rastlin)